

Urząd Gminy Stare Juchy
ul. Plac 500-lecia 4
19-330 Stare Juchy
e-mail:ug@stare-juchy.pl
www.stare-juchy.pl

Stare Juchy, 14 październik 2026 r.

SG.062.1.2026

Szanowna Pani
Katarzyna Pelczyńska-Nałęcz
Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Dotyczy: nieuwzględnienia Gminy Stare Juchy w delimitacji Obszarów Strategicznej Interwencji dla obszarów wiejskich

Szanowna Pani Minister,

w imieniu mieszkańców Gminy Stare Juchy oraz samorządu gminnego wyrażam głębokie zaniepokojenie faktem nieuwzględnienia naszej gminy w proponowanej delimitacji Obszarów Strategicznej Interwencji dla obszarów wiejskich, przedstawionej w „Rekomendacjach dla planowania interwencji z zakresu polityki regionalnej w strategiach rozwoju”.

Jako samorząd lokalny odpowiedzialny za rozwój naszej wspólnoty nie możemy zaakceptować sytuacji, w której dostęp do przyszłych instrumentów wsparcia może zostać ograniczony na podstawie metodologii budzącej poważne zastrzeżenia ekspertów zajmujących się rozwojem obszarów wiejskich. Szczególnie istotne są w tym zakresie wnioski zawarte w opinii Moniki Stanny z Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Ekspertyza wskazuje, że przyjęta metodologia opiera się na analizie procesów demograficznych na poziomie powiatów, podczas gdy adresatem interwencji mają być gminy lub grupy gmin. W efekcie o sytuacji konkretnej gminy może decydować uśredniony wynik dla całego powiatu, co prowadzi do zacierania rzeczywistych problemów i potencjałów poszczególnych społeczności lokalnych.

Według analizy przedstawionej przez Monikę Stanny poza obiema głównymi kategoriami OSI może znaleźć się aż **472 gminy**, czyli **19% wszystkich gmin w Polsce**, zamieszkałych przez ponad **4,1 mln osób**. Ekspertka wskazuje, że są to potencjalne „białe plamy”, wymagające szczegółowej weryfikacji przed wykorzystaniem delimitacji jako podstawy kierowania środków polityki regionalnej.

Nasza gmina należy właśnie do grupy jednostek, które zostały pominięte w proponowanym systemie wsparcia. Nie oznacza to jednak, że nie występują u nas wyzwania rozwojowe wymagające interwencji publicznej.

Gmina Stare Juchy zmaga się z wyraźnym spadkiem liczby mieszkańców, który w latach 2017–2023 osiągnął 14,01%, znacznie przewyższając średnie krajowe (2,07%), wojewódzkie (5,30%) i powiatowe (2,94%). Spadek jest bardziej wyraźny wśród kobiet (15,40%) niż

Urząd Gminy Stare Juchy
ul. Plac 500-lecia 4
19-330 Stare Juchy
e-mail: ug@stare-juchy.pl
www.stare-juchy.pl

mężczyzn (12,65%), co wskazuje na szybsze wyludnianie się tej grupy. Według Strategii Rozwoju Gminy Stare Juchy na lata 2025-2035 prognozy na lata 2025–2040 przewidują dalszy ubytek populacji o 27,33%, redukując liczbę mieszkańców z obecnych 3335 do 2257 osób, co potwierdza trwały trend depopulacyjny.

Kluczowym czynnikiem depopulacji jest ujemny przyrost naturalny, który w latach 2017–2023 wyniósł - 147 osób, wynikając z przewagi zgonów nad urodzeniami. W 2023 roku współczynnik urodzeń osiągnął rekordowo niski poziom 3,91 na 1000 mieszkańców, podczas gdy zgony utrzymywały się na wysokim poziomie (10,14–15,77). Według prognozy przywołanej w Strategii Rozwoju Gminy Stare Juchy na lata 2025-2035 do 2040 roku wskazują na dalsze pogłębienie tej nierównowagi, z przyrostem naturalnym na poziomie - 29, napędzanym niską dzietnością i starzeniem się populacji.

Struktura wiekowa gminy wskazuje na szybkie starzenie się mieszkańców. Udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 29,48% w latach 2017–2023, z większym wzrostem wśród mężczyzn (51,62%) niż kobiet (19,29%). Równolegle liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadła o 20,30%, co ogranicza przyszły potencjał demograficzny. Prognozy na lata 2025 – 2035 wskazują na wzrost grupy 80+ o 59,02% do 2040 roku, zwiększając obciążenie systemów opieki społecznej i zdrowotnej.

Dane te wskazują na trwałe procesy depopulacyjne i starzenie się ludności, a tym samym na potrzebę uwzględnienia rzeczywistej sytuacji Gminy Stare Juchy w polityce regionalnej na poziomie gminy, a nie wyłącznie poprzez wskaźniki zagregowane dla całego powiat.

Kolejną kwestią jest migracja stała, z saldem - 151 w latach 2017–2023, znacząco przyczynia się do depopulacji. Spadek liczby młodych mieszkańców, szczególnie w grupach 20–29 lat (- 44,01% do 2040 roku) i 10–19 lat (- 39,79%), wskazuje na odpływ młodzieży, co ogranicza lokalny kapitał ludzki. Migracja czasowa ma minimalny wpływ (- 12 osób), potwierdzając dominację migracji stałej jako czynnika wyludniania. Spadek liczby osób w wieku produkcyjnym mobilnym o 13,31% przy wzroście liczby niemobilnych o 18,48% w latach 2017–2023 wskazuje na malejącą aktywność zawodową. Prognozowany ubytek grup 30–39 lat (- 40,86%) i 40–49 lat (- 47,96%) do 2040 roku zapowiada niedobory siły roboczej, co może hamować rozwój gospodarczy i zwiększać zależność od zewnętrznych zasobów.

Gminę Stare Juchy charakteryzują ograniczenia w dostępności usług publicznych, wynikające ze specyfiki obszaru wiejskiego, rozproszonej sieci osadniczej oraz ograniczonych możliwości finansowych w zakresie rozwoju i modernizacji infrastruktury społecznej. Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do podstawowych usług, w szczególności w obszarze edukacji, wychowania, kultury i sportu, wymaga stałych nakładów na utrzymanie, modernizację i dostosowanie istniejących obiektów do aktualnych standardów, w tym standardów dostępności. Ograniczenia te wskazują na potrzebę dalszego wsparcia inwestycji służących

Urząd Gminy Stare Juchy
ul. Plac 500-lecia 4
19-330 Stare Juchy
e-mail:ug@stare-juchy.pl
www.stare-juchy.pl

poprawie dostępności i jakości usług publicznych, tak aby odpowiadały one na potrzeby wszystkich grup mieszkańców.

W szczególności należy zwrócić uwagę na:

- niekorzystne procesy demograficzne, w tym spadek liczby mieszkańców oraz odpływ osób młodych i osób w wieku produkcyjnym, co w perspektywie długoterminowej wpływa na potencjał gospodarczy i społeczny gminy;
- postępujący proces starzenia się mieszkańców, skutkujący rosnącym zapotrzebowaniem na usługi społeczne, zdrowotne i opiekuńcze oraz zwiększający presję na lokalny system usług publicznych;
- ograniczony potencjał finansowy i gospodarczy gminy, w tym relatywnie niewielka baza dochodów własnych i ograniczone możliwości samodzielnego finansowania inwestycji niezbędnych do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej i gospodarczej;
- ograniczona dostępność transportowa i komunikacyjna, szczególnie istotna dla mieszkańców mniejszych miejscowości i osób nieposiadających własnego środka transportu, utrudniająca dostęp do edukacji, ochrony zdrowia, rynku pracy oraz podstawowych usług publicznych.

Pragnę również zwrócić uwagę, że nieuwzględnienie gmin takich jak nasza w systemie OSI może mieć konsekwencje znacznie szersze niż tylko ograniczenie dostępu do instrumentów polityki regionalnej. Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi rozwój obszarów wiejskich po 2027 roku powinien opierać się na komplementarnym wykorzystaniu środków polityki regionalnej oraz Wspólnej Polityki Rolnej. Oznacza to, że skuteczna realizacja podejścia LEADER i wsparcia udzielanego za pośrednictwem Lokalnych Grup Działania będzie możliwa wyłącznie wówczas, gdy w budżecie przyszłego Planu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego zostaną zapewnione odpowiednie środki przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich w ramach tzw. **Rural Target**. W przeciwnym razie istnieje ryzyko, że część gmin wiejskich pozostających poza delimitacją OSI zostanie jednocześnie pozbawiona dostępu do narzędzi wspierających rozwój lokalny finansowanych zarówno z polityki spójności, jak i z Wspólnej Polityki Rolnej. Dlatego tak istotne jest, aby przyszłe rozwiązania terytorialne nie prowadziły do wykluczania żadnej grupy gmin wiejskich z możliwości korzystania z instrumentów rozwojowych dostępnych na poziomie krajowym i europejskim.

Szczególnie niepokojące jest to, że metodologia zastosowana w rekomendacjach może prowadzić do dwóch rodzajów błędów: pomijania gmin rzeczywiście dotkniętych problemami rozwojowymi oraz obejmowania wsparciem gmin znajdujących się w lepszej sytuacji wyłącznie z uwagi na niekorzystne wskaźniki całego powiatu. Takie ryzyko zostało jednoznacznie wskazane w opinii eksperckiej. Monika Stanny podkreśla, że metoda oparta na poziomie powiatów może prowadzić zarówno do wykluczenia gmin silnie depopulacyjnych

Urząd Gminy Stare Juchy
ul. Plac 500-lecia 4
19-330 Stare Juchy
e-mail:ug@stare-juchy.pl
www.stare-juchy.pl

z systemu wsparcia, jak i do objęcia wsparciem gmin relatywnie stabilnych wyłącznie z powodu sytuacji całego powiatu.

W związku z powyższym apeluję o:

1. ponowne przeanalizowanie proponowanej delimitacji OSI dla obszarów wiejskich;
2. przeprowadzenie diagnozy problemów demograficznych i społeczno-gospodarczych na poziomie gmin, a nie wyłącznie powiatów;
3. ocenę skutków terytorialnych proponowanej delimitacji oraz weryfikację skali i charakteru gmin pozostających poza systemem wsparcia;
4. przeprowadzenie szerokich konsultacji z samorządami lokalnymi przed ostatecznym przyjęciem nowych zasad wyznaczania OSI;
5. zapewnienie w przyszłym Planie Partnerstwa Krajowego i Regionalnego odpowiedniej alokacji środków na rozwój obszarów wiejskich w ramach Rural Target, tak aby możliwe było skuteczne wdrażanie podejścia LEADER i innych instrumentów rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich.

Uważam, że polityka regionalna powinna opierać się na rzeczywistej sytuacji lokalnych społeczności, a nie na statystycznym uśrednianiu danych, które może prowadzić do pomijania obszarów rzeczywiście wymagających wsparcia. Przyszły podział środków rozwojowych powinien uwzględniać zróżnicowanie gmin wiejskich oraz ich faktyczne potrzeby rozwojowe. Takie podejście rekomenduje również Monika Stanny, postulując ponowne przeprowadzenie delimitacji na poziomie gmin oraz zastosowanie podejścia „rural proofing”, pozwalającego ocenić wpływ projektowanych rozwiązań na obszary wiejskie.

Liczę na ponowną analizę przedstawionych rekomendacji oraz uwzględnienie głosu samorządów lokalnych w dalszych pracach nad kształtem polityki regionalnej po 2027 roku.

Elektronicznie
podpisany przez Ewa
Jurkowska-Kawałko
Data: 2026.10.14
15:23:47 +02'00'

Z wyrazami szacunku
Ewa Jurkowska-Kawałko
Wójt Gminy Stare Juchy

Do wiadomości:

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego,
- Związek Gmin Wiejskich RP